

Dalje ovaj autor navodi da pravna država ne može imati drugi cilj osim da zajednički život naroda uredi tako da svaki član bude na isti način podržan i potpomognut u mogućem slobodnom i svestranom iskorišćavanju svojih snaga. Lako je međutim uvideti u čemu se nalazi osnov za postojanje takve podrške i potpore. Sloboda građanina je kod takvog životnog nadzora najviše načelo. Međutim, kako Mol ističe koncepciju o „naročitim pravilima državne vlasti“ može se zaključiti da je pretpostavka državnog uređenja ne na strani slobode, već na strani državne vlasti. To je prva stepenica, put ka ograničenju slobode. Ono što je danas u pisanim ustavima predviđeno, a to je ograničenje ljudskih i manjinskih prava u vanrednim okolnostima, Mol je predvideo ukazujući na mogućnost „izvanrednih ovlašćenja“ u vanrednim slučajevima. Ističe se da sve to ukazuje na nemoć Molove teorije da se oslobodi monarhijskih nazora o zajednici (državi). Smatra se ipak da je Molov materijalni pojam pravne države uz sve manjkavosti koje se moraju uzeti u razmatranje, ipak predstavljao jezgro materijalne antiapsolutističke ideje o pravnoj državi. Za svaki pravni sistem u kome je formalno proklamovano načelo zakonitosti moglo bi se reći da je to sistem vladavine prava, odnosno da je reč o pravnoj državi. Takva logika bi značila da pravna država može da bude birokratska ili demokratska liberalna ili totalitarna, odnosno despotska.

2. Negacije pravne države

Postavlja se pitanje: Da li države koje su sa svojim režimima uticale na ekstremno slabljenje, odnosno u praksi potiranje načela zakonitosti, negaciju humanih i demokratskih vrednosti, odgovornost za najteže ratne zločine, zločine protiv čovečnosti, zločine genocida, a sve to na osnovu ekstremizma totalitarnih ideologija i fašističkih doktrina države i prava mogu nazvati pravnim državama?

Takve države su bile apsolutna negacija slobode i elementarne pravičnosti upravo zbog osobina koje su kao ključne u svom delu „Totalitarna diktatura i autokratija“ naveli Karl Fridrih i Zbignjev Bžežinski[18]. Ovi autori dali su jednu od najpoznatijih tzv. deskriptivnih definicija totalitarizma.

Po navedenim piscima najmarkantnije karakteristike totalitarnih diktatura su:

- Službena ideologija koja obuhvata sve vitalne aspekte čovekovog postojanja i u kojoj se bar pasivno, priklanja svako ko u tom društvu živi.
- Jednu jedinu, hijerarhijski i oligarhijski organizovanu vladajuću partiju kojom obično upravlja jedan čovek, „diktator“ i koju najviše čine ljudi koji su strasno i bez ikakve sumnje posvećeni vladajućoj ideologiji.
- Sistem terorističke policijske kontrole koji, u interesu partijskih vođa, podržava ali i nadzire vladajuću partiju, a teroriše ne samo iskazane „neprijatelje“ već i potpuno proizvoljno izdvojene društvene redove.
- Tehnološki uslovljen i skoro potpuni monopol nad sredstvima masovnog saobraćaja u rukama vladajuće partije.
- Na sličan način tehnološki uslovljen i skoro potpun monopol u istim rukama nad svim sredstvima oružane borbe.
- Centralna kontrola i upravljanje vascelim privrednim životom.

Hana Arent je virtuožno napravila razliku između pravne države (odnosno netiranske vlasti, kako je u jednom delu svoje knjige nazvala pravni poredak u kome je i normativno i u praksi prisutno poštovanje ljudskih prava – napomena M. R.) i totalitarnih poredaka. Naime u knjizi „Koreni totalitarizma“ Hana Arent iznosi zapažanje: Ako je zakonitost suština netiranske